

Tere
euro

Eurole üleminek Eestis

Villu Känd
Euroopa Liidu infojuht
Riigikantselei

Miks Eestile euro

- Euro kasutuselevõtmine lisab Eesti majandusele **usaldusväärsus** ja inimestele **kindlust**. Euro annab kindlustunde, et meie raha väärtus ei vähene ning säästud ei kahane.
- Vähenevad **valuutavahetuskulud** ja **laenukulud**.
- Euro **toetab meie majanduse stabiilsust**, lihtsustab kaubandussuhteid ning teadvustab investorite jaoks Eestit maailma ühe mõjukama majanduspiirkonna liikmena.
- Välisinvestorite jaoks muutub raha paigutamine Eestisse **lihtsamaks ja turvalisemaks**, mis aitab pikemas perspektiivis edendada Eesti majandust ja luua **uusi töökohti**.
- Eurole üleminekul muutub reisimine ja välismaalt teenuste-kaupade ostmine **oluliselt mugavamaks**.
- Üleminek eurole kinnistab Eesti kuuluvust **Euroopa Liidu tuumikriikide hulka**, realiseerides Eesti taasiseseisvumisel seatud eesmärgid.

Maastrichti kriteeriumid

- Euroalaga ühinemise eelduseks on see, et Eesti täidab edukalt **Maastrichti lepinguga** (1992. aastal sõlmitud leping, millega pandi alus Euroopa ühise majandus- ja rahaliidu loomisele) sätestatud euro kasutuselevõtu **kriteeriumid**:
- **Vahetuskurss.** Riik peab vähemalt kaks aastat osalema vahetuskursimehhanismis ERM II ja hoidma oma valuuta vahetuskursi ERM IIga ettenähtud normaalsetes kõikumispiirangutes ilma tõsiste pingeteta. Omal algatusel ei või liikmesriik ERM II-s valitud keskkurssi devalveerida.
- **Hinnastabiilsus.** Riigi inflatsioonimäär ei tohi 12 kuu keskmisena ületada rohkem kui 1,5 protsendipunkti võrra kolme kõige paremaid tulemusi saavutanud liikmesriigi keskmist.
- **Intressimäärad.** Rahvusvaluutas emiteeritud vähemalt 10-aastaste riigi võlakirjade intressimäär ei tohi ületada rohkem kui 2 protsendipunkti võrra kolme kõige paremaid hinnastabiilsuse tulemusi saavutanud liikmesriigi keskmist.
- **Riigi rahanduse jätkusuutlikkus.** Valitsussektori eelarve puudujääk ei ületa 3% SKPst. Valitsussektori võlg ei ületa 60% SKPst.

Eesti täidab kõik kriteeriumid

- **Vahetuskurss.** Eesti ühines ERM II-ga 2004. aasta 28. juunil ning on hoidnud Eesti krooni kursi euro suhtes muutumatuna (1 EUR = 15,6466 EEK).
- **Hinnastabiilsus (inflatsioonikriteerium).** Eesti täitis 2009. novembris hinnastabiilsuse kriteeriumi. Kriteeriumi täitmine on jätkusuutlik ehk Eesti tarbijahinna harmoneeritud indeks THI kasv jääb euroala referentsväärtusest madalamaks ka aastatel 2010-2011.
- **Intressimäärad.** Kriteeriumi täitmise hindamiseks puudub Eestil õige instrument - vähemalt 10-aastane riigi kroonivõlakiri. Euroopa Komisjon on lähenemisaruannetes avaldanud arvamust, et vaatamata sellele ei tohiks Eestil olla probleeme intressimäära kriteeriumi täitmisega. Meil ei ole põhjust arvata, et Euroopa Komisjon oma senist arvamust muudaks.
- **Riigi rahanduse jätkusuutlikkus.** Eesti valitsussektori võlakoormus on ELi liikmesriikide seas madalaim ning probleeme kriteeriumi täitmisega ei ole.

Eelarvedefitsiit jääb kriteeriumi piiresse

- Valitsussektori eelarvepuudujäägi hoidmiseks alla 3% on valitsus ja rahandusministeerium võtnud 2009-2010 kasutusele hulga lisameetmeid
- Kokku on 2009. aasta eelarvepositsiooni parandatud enam kui 19 miljardi krooni ulatuses, mis võrreldes teiste EL riikidega muudab meie eelarve oluliselt jätkusuutlikumaks
- RM viimase hinnangu kohaselt jääb valitsussektori 2009. eelarvedefitsiit ca 1,7% tasemele SKP-st ning lähiaastatel on oodata puudujäägi vähenemist. 2010. eelarve koostamisel võeti täiendavalt arvesse EK hinnangut eelarvedefitsiidile.

Eurole ülemineku otsustusprotsess

- **28. jaanuaril** võttis valitsus vastu uuendatud konvergentsiprogrammi, millega antakse EL-ile ülevaade Eesti majanduse ja eelarvepoliitika lähenemisest Maastrichti kriteeriumidele
- **26. märtsil** avaldas statistikaamet 2009. aasta valitsussektori võla ja defitsiidi numbrid
- Märtsis-aprillis viivad Euroopa Komisjon ja Euroopa Keskpank läbi korralise hindamise, et selgitada Eesti valmidust euroalaga liitumiseks
- **Mais** avalikustatakse hindamise tulemusena valminud lähenemisaruanne
- **8. juunil** koguneb Euroopa Liidu rahandusministrite nõukogu (ECOFIN) ning arutab Euroopa Komisjoni ja EKP hinnangute alusel Eesti vastavust eurokriteeriumidele. Samuti konsulteeritakse Euroopa Parlamendiga
- **18. juunil** arutab Euroopa Ülemkogu Eesti sobivust euroalale
- **13. juulil** kogunev Euroopa Liidu rahandusministrite nõukogu (ECOFIN) peaks eelnevate etappide positiivse läbimise korral kinnitama lõplikult Eesti liitumise euroalaga ja vahetuskursi alates 01.01.2011

Tähtsamad teetähised

- 6 kuud enne/6 kuud peale €-päeva – **hindade näitamine kahes vääringus**
- **Sularaha vahetusprotsessi ettevalmistus 2010**
 - Juuli – müntide vermimise algus
 - August – eeljaotuse algus
 - Oktoober – kaaseeljaotuse algus
 - Oktoober – müntide kogumise kampaania
 - 1. detsember – pangad alustavad krooni pangatähtede vahetust eurodeks teenustasuta
- 2010. a lõpp – 2011. a algus – **“Ausa hinnastamise kampaania”**
- **1. jaanuar 2011 - €-päev.** Üleminek eurole majandusarvestuses, kontorahas ja lepingulistest suhetes
- 1.-14. jaanuar – **paralleelkäibe periood**

Eurole ülemineku plaan

- Eesti eurole ülemineku plaani on koostanud **asjatundjate komisjon (ATK)**, mis tegutseb alates 2005. aastast. ATK tööd juhib rahandusministeeriumi kantsler Tea Varrak.
- Eesti **europaani eesmärk on anda suuniseid valitsusasutustele ja infot laiemale üldsusele, valmistamaks ette ladusat eurole üleminekut.**
- **ATK on moodustanud** valdkondades esineda võivate probleemide kaardistamiseks ja lahenduste väljatöötamiseks **seitse töögrupp** – Eesti Panga ja krediidasutuste vaheline töögrupp, ärikeskkonna, valitsusasutuste tehnilise valmisoleku, tarbijakaitse, õigusloome, kommunikatsiooni ning kriteeriumide täitmise seire ja arvestuse töögrupp.
- ATK ja töögruppide koostöös on valminud **Euro kasutusele võtmise seaduse eelnõu**, mis **reguleerib Eesti krooni eurodeks vahetamist ja krooni käibelt kõrvaldamist, euro ja krooni paralleelkäivet ning sätestab Eesti kroonilt eurole üleminekuks vajalikud seadusemuudatused.**

Euro kasutuselevõtu põhimõtted

- Euro kasutuselevõtt kontorahas toimub kohese järsu üleminekuna (*“big bang”*), st üleminekuperioodi ei ole
- Alates €-päevast algab kaheädalane sularaha paralleelkäibe periood:
 - Maksta saab nii kroonides kui ka eurodes, vahetusraha eurodes
 - Pärast paralleelkäibe perioodi on euro ainsaks seaduslikuks maksevahendiks Eestis

Euro kasutuselevõtu põhimõtted

Eurole üleminek on rahavahetus, mitte rahareform!

- Kroonid vahetatakse eurodeks **Eesti Panga ametliku keskkursiga**. Kuigi ametlikult otsustab üleminekukursi juulis kogunev Ecofin, ei ole ekspertide kinnitusel mingit põhjust arvata, et üleminekukurss erineb praegusest fikseeritud kursist 1 EUR=15,6466 EEK.
- €-päeval vahetatakse pangakontodel olevad kroonihoiused **automaatselt ja teenustasuta eurodeks**. Kõik pangakontodel olevad summad säilitavad oma väärtuse eurodes täpselt samasugusena, nagu nad olid kroonides.
- Pangad vahetavad **kuus kuud pärast üleminekupäeva** kroone eurodeks ametliku **keskkursiga ja teenustasuta kõigis pangakontorites** ning seejärel veel kuus kuud piiratud kontorivõrguga. Pärast seda vahetab Eesti Pank kroone eurodeks keskkursiga ja teenustasuta tähtajatult.

Euro kasutuselevõtu põhimõtted

- **Krooni sularaha** kogutakse käibelt ja euro sularaha lastakse ringlusesse sujuvalt sularahaautomaatide, pangakontorite, kaupluste ja teenindusasutuste kaudu.
- **Kaardimaksed** muutuvad europõhiseks alates €-päevast.
- **Sularahaautomaatides** asendatakse kroonid eurodega hiljemalt 48 tunni jooksul.(eesmärk 24 tunni jooksul)
- **Maksud ja toetused** ümardatakse eurole üleminekul reeglina inimestele soodsamas suunas, millega riik näitab positiivset eeskuju erasektorile.

Sularaha jaotamine

Tehniliste ettevalmistuste peamiseks eesmärgiks on tagada sujuv üleminek eurole, vältida tõrkeid ja pikki ooteaegu

- Eurode **eeljaotus** pankadele toimub 3-4 kuud enne €-päeva
- Pangad võivad **kaas-eeljaotada** eurosid oma suurematele klientidele alates 3-4 kuud enne €-päeva
- Eelnevalt toimub **müntide kogumise ja sularaha hoiustamise kampaania**

Eeljaotus

- **Kaaseeljaotus**

Suurtele kauplustele ja kaupluste kettidele

- **Lihtsustatud kaaseeljaotus**

- Väikestele ettevõtetele (aastane käive ei ületa 2 milj €)
- Maksimum summa 10 000 €
- Ise saab valida nominaalide struktuuri
- Müntide ja pangatähtede jaotus kuni 5 päeva enne €-päeva
- Kaaseeljaotatavad standardpaketid (nominaalide struktuur on defineerimisel)

Eurole üleminek ärisektoris

- Raamatupidamises järsk üleminek
 - Eurodes esitatakse kõik aruanded perioodide kohta, mis lõppevad €-päeval või hiljem
- Raamatupidamise toimkond töötab välja juhendi, kus üksikasjalikum regulatsioon euro kasutuselevõtuks
- Põhikirjad võimaldatakse viia europõhiseks alates 6 kuud enne €-päeva

Hindade avaldamine kahe vääringus

- Hindade ümberarvutamisel ühest vääringust teise kasutatakse keskkurssi. ELi Nõukogu määruses sätestatud **ümardamisreegli** kohaselt tuleb kroonid eurodesse ümber arvestada 1 sendi täpsusega, arvestades jagamistehte kolmandat kohta pärast koma.
 - Näiteks: **264,50 krooni** → €?
 $264,50 \text{ krooni} : 15,6466 = 16,90463104$
Seejärel ümardus: kui kolmas koht 4 või väiksem, siis väärtus allpoole
Tulemus: **16,90 €**
- Kahe vääringu näitamine kohustuslik 4 kuud enne ja 6 kuud pärast €-päeva
 - Teatrites piletimüügi puhul peab info eurohindade kohta olema vähemalt kassas
 - Veebimüügi puhul vähemalt enne Osta nupule vajutamist
 - Soovitav kohe kujundada pilet kahe kujunduselt võrdse suurusega numbriga

Aus hinnastamine

- Mõeldud eelkõige erasektorile (kauplused, teenindustevõtted). Täpne ajastus paikapanemisel
- Tarbijakaitse seaduse mõistes on tegemist käitumiskoodeksiga, mille järgimata jätmisel on liitunute osas rakendatav samas seaduses toodud sanktsioon (TKS §47 LG.1, 50, 000.- EEK)
- Liitumine vabatahtlik. Nähtavuse tagavad kleepsud jt visuaalsed lahendused
- Järelevalvet teostab Tarbijakaitseamet

IT-seadistused

- Raamatu- ja arvepidamissüsteemid
- Kassaaparaadid ja müügiterminalid
- Kaalud
 - Pöörduda tuleb oma rentija või tarnija poole
 - Ettevõtjatele mõeldud brošüür

Lepingud jäävad kehtima

- Lepingud
 - Kehtib lepingute järjepidevus. Lepingutes sisalduvad kroonisummad tuleb ümber arvestada eurodesse kasutades ametlikku ümardamisreeglit
- Kinkekaardid
 - Kehtivad vastavalt märgitud tähtajale, ümberarvutamisel kasutada üldist konverteerimisreeglit
- Piletid
 - 3 kuud enne €-päeva annavad avaliku sektori üksused teada piletite jt dokumentide kehtivusaja ja kasutamistingimused

Euro ei tingi hindade tõusu

- Tänaste euroriikide kogemus näitab, et eurole ülemineku ühekordne mõju hindadele oli 0,1-0,3%, seejärel toimus stabiliseerumine
- Kõige tuntavam oli hinnatõus restoranides ja kohvikutes, juuksurisalongides jm kohalikule turule mõeldud teenuste pakkumises (seotud ka tavapärase hindade korrigeerimisega)
- Peamised otsesed kulud on seotud nn hinnasiltide asendamisega ja IT-muudatustega

Kaupmeeste koolitus (planeerimisel)

- Eesti Pank koolitab pankade ning suuremate jaeettevõtete töötajaid võimalike euro võltsingute kohta. Koolitavatest saavad **edasikoolitajad oma ettevõtte sees**
- Igas maakonnas 1 **vaba auditooriumiga koolitus** euro turvaelementide ja võltsingute teemal
- Lisaks tutvustavad euro turvamärke ning võltsingute äratundmist erinevad **Euroopa Keskpanga trükised ja elektroonilised materjalid**

Ettevõtja *check-list*

- Hindade avaldamine kahes vääringus (hinnasildid, arved, hinnakirjad)
- Kaaseeljaotuse planeerimine
- Kaupmeeste koolitus
- Ausa hinnastamise kampaaniaga liitumine
- IT-seadistused
- Valmisolek paralleelkäibe perioodiks
- Krooni sularaha äraveo korraldamine

Kust saab infot?

- Euroveeb – euro.eesti.ee – keskne infoallikas. Seal ka trükiste all brošüür ettevõtjatele
- Eurole ülemineku plaan
- Pankade veebilehed, infokirjad
- Ettevõtete ettevalmistuste *check-list*
- Voldikud otsepostiga ettevõtetele, leibkondadele
- Euroinfo telefon 800 3330
- Eurole ülemineku kommunikatsioonijuht – Ingvar Bärenklau, rahandusministeerium

Tere
euro

